

Advies voor richtlijnen voor de
inhoud van het milieu-effectrapport
Bos- en golfgebied
Assen/Vries

24 mei 1991

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Advies

Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport

"Bos- en golfgebied Assen/Vries"

Commissie voor de Milieu-effectrapportage]. - Utrecht :

Commissie voor de Milieu-effectrapportage

ISBN 90-5237-244-6

Trefw.: milieu-effectrapportage ; Assen / milieu-effectrapportage ;

Vries / golfbanen ; Drenthe

Aan het College van Burgemeester
en Wethouders
van de gemeente Assen
Postbus 860
9400 AW ASSEN

uw kenmerk
91031302

uw brief
25 maart 1991

ons kenmerk
U643-91/KI/bs/348-21

onderwerp
advies voor richtlijnen MER
"Bos- en golfgebied Assen/Vries"

Utrecht,
24 mei 1991

Met bovenvermelde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage in de gelegenheid advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieueffectrapport (MER) inzake de voorgenomen aanleg van een bos- en golfgebied te Assen en Vries.

Hierbij bied ik u, overeenkomstig artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm), het richtlijnenadvies van de Commissie voor de milieueffectrapportage aan. Voor de inhoud van het advies verwijs ik u naar de samenvatting. Daarnaast wil ik uw bijzondere aandacht vragen voor het volgende.

Het onderhavige voornemen vormt een gecombineerd initiatief voor de aanleg van een golfterrein met bijbehorende voorzieningen en een bosgebied. Uitgaande van de startnotitie zal het golfterrein centraal in het gebied worden aangelegd, met daaromheen bosgebied. Om beide terreinen goed te kunnen laten functioneren en om conflicten tussen de verschillende gebruiksvormen te voorkomen, dient een goede onderlinge (ruimtelijke) afstemming c.q. afscherming bewerkstelligd te worden. Om hiervan in het MER een goed beeld te krijgen dienen de randvoorwaarden die de verschillende gebruiksvormen stellen om optimaal te kunnen functioneren, duidelijk in beeld te worden gebracht.

De Commissie hoopt met dit advies een constructieve bijdrage aan de totstandkoming van de richtlijnen te leveren. Zij zal gaarne van u vernemen op welke wijze u gebruik maakt van haar advies.

Ir. K.H. Veldhuis,
voorzitter van de werkgroep m.e.r.
Bos- en golfgebied Assen/Vries

Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het
milieu-effectrapport "Bos- en golfgebied
Assen/Vries"

Advies op grond van artikel 41n, eerste lid van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne over de richtlijnen van het milieu-effectrapport "Bos- en golfgebied Assen/-Vries".

uitgebracht aan het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Assen door de Commissie voor de milieu-effectrapportage, namens deze,

de werkgroep m.e.r. Golfbaan "Bos- en golfgebied Assen/Vries"

de secretaris

drs. R.L.J.M. Klerks

de voorzitter

ir. K.H. Veldhuis

Utrecht, 24 mei 1991

INHOUDSOPGAVE

	Pagina
SAMENVATTING VAN HET MER	1
1. INLEIDING	3
2. DOEL, PROBLEEMSTELLING EN BESLUITVORMING	4
2.1. Doel	4
2.2. Probleemstelling	4
2.3. Besluitvorming	6
3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN	7
3.1. Programma van eisen	7
3.2. Plan van aanpak en alternatieven	7
3.2.1 Inrichting	7
3.2.2 Uitvoering, gebruik- en beheer	8
3.3. Het meest milieuvriendelijke alternatief	9
3.4. Het nulalternatief	9
4. BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU	10
4.1. Algemeen	10
4.2. Bodem en water	11
4.3. Flora, vegetatie en fauna	12
4.4. Landschap en cultuurhistorie	12
4.5. Overige aspecten	13
5. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN	14
6. LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE EN EVALUATIE ACHTERAF	14
7. PRESENTATIE VAN HET MER	15

BIJLAGEN

1. Brief van het College van Burgemeester en wethouders van de Gemeente Assen (kenm.nr. 91031302) van 25 maart 1991 aan de Commissie voor de milieu-effectrapportage waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Tekst van de openbare bekendmaking van de start van de m.e.r-procedure.
3. Projectgegevens.
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen.

SAMENVATTING VAN HET ADVIES

Voor het gebied Zeijerveen, direct ten noord-westen van Assen, grenzend aan de A28 en deels in de gemeente Assen en deels in de gemeente Vries bestaat het voornemen op een terrein van 200 ha bos aan te leggen alsmede een golfbaan met 3 x 9 holes.

De twee van de aanleg af bij het voornemen betrokken partijen, te weten Burgleisure b.v. en Burgemeester en Wethouders van Assen, hebben besloten hun plannen voor de aanleg van een golfterrein en een bosgebied op elkaar af te stemmen. Tevens treden zij gezamenlijk op als initiatiefnemer van het aldus gecombineerde project. Het ligt in de bedoeling het beheer en de exploitatie van het golfterrein t.z.t. in handen te geven van Burggolf b.v. Het beheer over het bosgebied zal in handen blijven van de gemeente Assen.

In deze m.e.r.-procedure, die is gestart ter onderbouwing van de besluitvorming over de wijziging van de bestemmingsplannen voor het buitengebied van de gemeente Assen en de gemeente Vries, treedt de gemeente Assen op als coördinerend bevoegd gezag.

Het doel van het advies van de Commissie is het geven van aanwijzingen voor de inhoud van het MER, meer in het bijzonder met betrekking tot de daarbij in beschouwing te nemen milieu-aspecten. De belangrijkste onderdelen van dit advies zijn hierna samengevat in de vorm van een aantal punten waarin in het MER ten behoeve van de besluitvorming aandacht zal moeten worden geschonken.

Doel, probleemstelling en besluitvorming

Het doel van het voornemen moet concreet en duidelijk worden omschreven, uitgaande van een uitgewerkte probleemstelling, mede tegen de achtergrond van de maatschappelijke behoefte en het daarop gerichte overheidsbeleid.

In het MER zal moeten worden ingegaan op de locatiekeuze.

Vanwege de gecombineerde aanleg van een bosgebied en een golfterrein, met twee verschillende initiatiefnemers en de omstandigheid dat het beheer en de exploitatie van het golfterrein bij een derde partij zal berusten, dient in het MER te worden ingegaan op de hiermee samenhangende organisatorische en bestuurlijke problemen alsook de wijze waarop men deze denkt op te lossen.

Het MER dient een indruk te geven van de plaats die het aan te leggen golfterrein regionaal en landelijk gezien in zal nemen.

Te nemen en eerder genomen besluiten welke voorwaarden stellen of beperkingen opleggen aan het betreffende besluit waarvoor het MER wordt opgesteld, moeten worden vermeld.

Voorgenomen activiteit en alternatieven

Bij de beschrijving van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moet aandacht worden besteed aan:

- het programma van eisen en te hanteren randvoorwaarden voor het in onderlinge samenhang functioneren van de golfbaan en het bosgebied;
- de situering van de verschillende onderdelen van het plangebied ten opzichte van elkaar en ten opzichte van ecologisch, landschappelijk en/of cultuurhistorisch waardevolle elementen;
- uitvoering, gebruik en beheer van zowel bosaanplant als golfterrein en de mogelijke varianten daarin;
- het meest milieu-vriendelijke alternatief, te omschrijven als de optimale combinatie van een milieu-vriendelijke inrichting, een milieu-vriendelijke uitvoering en beheer, alsook milieu-beschermende maatregelen ten gunste van de waterhuishouding en natuurontwikkeling;
- het nulalternatief als referentiesituatie.

Bestaande toestand van het milieu en de gevolgen voor het milieu

De bestaande toestand van het milieu, en de autonome ontwikkeling daarvan als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen, dient te worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de milieugevolgen die verbonden zijn aan de voorgenomen activiteit en de alternatieven.

De beschrijving dient met name gericht te zijn op de volgende milieuaspecten, alsmede de daarvoor te verwachten effecten:

- bodem en water,
- flora, vegetatie en fauna,
- landschap en cultuurhistorie.

Vergelijking van de alternatieven

De gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten met elkaar en met de autonome ontwikkeling van het milieu vergeleken worden. De normen en streefwaarden van het milieubeleid moeten hierbij worden betrokken.

Leemten in kennis en informatie en evaluatie achteraf

In het MER moet worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd en waardoor dit wordt veroorzaakt. Ook de betekenis van deze leemten voor de besluitvorming moet worden aangegeven.

Teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken dient het bevoegd gezag een evaluatieprogramma op te stellen.

Presentatie van het MER

De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten voor een breed publiek helder worden beschreven.

De samenvatting dient de belangrijkste elementen van het MER te presenteren.

1. INLEIDING

Voor het gebied Zelferveen, direct ten noord-westen van Assen, grenzend aan de A28 en deels in de gemeente Assen en deels in de gemeente Vries bestaat het voornemen op een terrein van 200 ha bos aan te leggen alsmede een golfbaan met 3 x 9 holes. Daar het en recreatieve voorziening betreft met een oppervlakte van meer dan 50 ha, is een milieu-effectrapportage (m.e.r.) nodig ingevolge de Wet algemene bepalingen milieu-hygiëne (Wabm) en het daarbij behorende Besluit milieu-effectrapportage. Voor de realisatie is bovendien wijziging noodzakelijk van zowel het Bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Assen als van de gemeente Vries.

Het terrein waarop de wijziging betrekking heeft, beslaat een oppervlakte van circa 200 ha, onderverdeeld in circa 130 ha bos en circa 70 ha golfterrein. Maximaal 10 ha zal worden gebruikt voor verblijfsaccommodatie, ontsluiting, parkeerplaatsen en wandel- en fietsroutes. De twee van de aanleg af bij het voornemen betrokken partijen, te weten Burgleisure b.v. en Burgemeester en Wethouders van Assen, hebben besloten hun plannen voor de aanleg van een golfterrein en een bosgebied op elkaar af te stemmen. Tevens treden zij gezamenlijk op als initiatiefnemer van het aldus gecombineerde project. Het ligt in de bedoeling het beheer en de exploitatie van het golfterrein t.z.t. in handen te geven van Burggolf b.v. Het beheer over het bosgebied zal in handen blijven van de gemeente Assen.

Per brief van 25 maart 1991 (bijlage 1) hebben Burgemeester en Wethouders van de gemeente Assen de Commissie voor de milieu-effectrapportage in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport (MER).

Met de openbare bekendmaking op 27 en 28 maart 1991 (bijlage 2) is de procedure voor de m.e.r. formeel van start gegaan.

Het MER zal dienen ter onderbouwing van de besluitvorming omtrent een wijziging van de genoemde bestemmingsplannen. Het doel van het advies van de Commissie is het geven van aanwijzingen voor de inhoud van het MER, meer in het bijzonder met betrekking tot de daarbij in beschouwing te nemen milieu-aspecten. Hierbij zijn de eisen gevolgd die artikel 41j van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) aan de inhoud van een MER stelt.

Het onderhavige advies is opgesteld door een werkgroep uit de Commissie voor de m.e.r. De samenstelling van deze werkgroep is weergegeven in bijlage 3. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt daarom verder in dit advies "de Commissie" genoemd.

Bij de opstelling van het advies zijn de binnengekomen inspraakreacties mede in beschouwing genomen (zie bijlage 4).

2. DOEL, PROBLEEMSTELLING EN BESLUITVORMING

Artikel 41j, lid 1, onder a van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 41j, lid 1, onder c van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van overheidsorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

2.1 Doel

Het doel van het voornemen moet concreet en duidelijk worden omschreven, uitgaande van een uitgewerkte probleemstelling, mede tegen de achtergrond van de maatschappelijke behoefte en het daarop gerichte overheidsbeleid. Bij het uitwerken van de doelstelling moeten alternatieven in beschouwing worden genomen die in dit verband van belang zijn.

Het doel zou als volgt omschreven kunnen worden: "het tot uitvoering brengen van een plan voor een gecombineerde aanleg van een bosgebied en een golfterrein aan de noordwestzijde van de kern Assen, passend in de daar tot ontwikkeling te brengen stadsrandzone zoals voorzien in het streekplan Drenthe (1990)."

Uitgaande van doel- en probleemstelling moeten criteria worden aangegeven waar alternatieven aan getoetst kunnen worden.

2.2 Probleemstelling

Het onderhavige voornemen houdt verband met de algemeen toegenomen belangstelling voor het golfspel; daarnaast speelt het in op het streven van de overheid om op daarvoor geschikte plaatsen bos- en recreatiegebieden tot stand te doen komen. Vanuit beide gezichtspunten dienen de problemen te worden beschreven, alsmede de daarvoor gedachte oplossingen.

In het MER zal ook moeten worden ingegaan op de keuze van de locatie. Aangegeven dient te worden hoe deze keuze tot stand is gekomen en welke overwegingen vanuit milieu-oogpunt en vanuit een oogpunt van ruimtelijke ordening daarbij een rol hebben gespeeld.

In het MER moeten de initiatiefnemers, te weten de gemeente Assen en Burgleisure b.v., allereerst de organisatorische en bestuurlijke problemen beschrijven die zich bij en na het gecombineerd aanleggen van de twee deelprojecten zullen of kunnen voordoen, alsook de wijze waarop men denkt ze op te lossen.

In dit verband is ondermeer aandacht te besteden aan de omstandigheid dat beheer en exploitatie van het golfterrein bij een derde partij zal berusten, namelijk bij Burggolf b.v.

Uit de startnotitie kan worden afgeleid dat de houtopstanden van het bosgebied ook dienstig zijn aan de geleiding en omlijsting van het golfterrein, resp. de drie golfbanen. Bosgebied en golfbanen worden echter gebruikt door doelgroepen die naar geaardheid onderling sterk verschillen, zodat de gebruikersgroepen elkaar kunnen storen. Recreatief medegebruik van het golfterrein is slechts in zeer beperkte mate mogelijk. Meer voor de hand ligt medegebruik van het bos voor de golfbaan met het oog op het (marginale) oppervlak van de golfbaan en de beoogde activiteiten.

Aangegeven moet worden hoe men dit probleem (blijvend) denkt te voorkomen. Een belangrijke rol spelen in dit verband de ontsluitingsstructuur van de deelgebieden en de wijze waarop het gebied bereikbaar zal worden gemaakt voor wandelaars en fietsers, met name ook vanuit de kern Assen.

Voorts moet aandacht worden gegeven aan de omstandigheid dat het project overwegend gericht is op recreatie. Aangegeven moet worden hoe zich dit verhoudt tot de doeleinden houtproductie en natuurontwikkeling die in het Landschapsstructuurplan van het Staatsbosbeheer (1985) en het Meerjarenplan Bosbouw (1986) zijn nagestreefd. Ook het streekplan Drenthe (1990) voor zover het zich over het onderhavige gebied uitsprekt ("stadsrandzone") dient in de beschouwing te worden betrokken.

Aangegeven moet worden om welke aantallen potentiële gebruikers het zal gaan en wat naar verwachting hun geografische herkomst is. Daarnaast dient het verwachte ruimtebeslag ten behoeve van bebouwde en onbebouwde voorzieningen te worden aangegeven.

Bij een en ander moet rekening worden gehouden met bestaande en in ontwikkeling zijnde golfbanen in de naaste en verdere omgeving. Daarbij dient inzicht te worden gegeven in het type van de golfbanen en de daarbij behorende categorieën van gebruikers. De bedoeling is dat een indruk ontstaat van de plaats die het aan te leggen golfterrein in het gedifferentieerde geheel van golfbanen inneemt, regionaal en landelijk gezien.

De voorgenomen activiteit heeft betrekking op een gebied van in totaal circa 200 ha. In de startnotitie is echter vermeld dat bij de noodzakelijke wijziging van de bestemmingplannen een gebied betrokken is van circa 400 ha. De vraag moet beantwoord worden of, en zo ja in hoeverre, deze grotere oppervlakte in een functionele relatie staat tot het onderhavige project.

In het MER moet worden ingegaan op de functie of bestemming die het plangebied heeft in de van toepassing zijnde plannen op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau en in hoeverre de toekomstige bestemming daar op inspeelt danwel er van afwijkt.

Tevens dient te worden aangegeven welke overige beleidsuitgangspunten een rol spelen bij de opzet en uitvoering van het onderhavige project en bij de verdere menings- en besluitvorming. In bijlage 5 bij dit advies zijn plannen en nota's opgesomd die in dit verband van belang zijn.

2.3 Besluitvorming

Vermeld dient te worden ten behoeve van welk besluit het MER is opgesteld en door wie of welke overheidsinstantie(s) dit besluit zal worden genomen. In dit verband zal aangegeven moeten worden welke mate van detail bij het op te stellen bestemmingsplan gehanteerd zal worden: zullen er stringente bestemmingsplanvoorschriften of ruime uitvoeringsbevoegdheden voor het College van Burgemeester en Wethouders worden aangegeven? Hoe wordt omgegaan met faseringsmogelijkheden in het plan. Welke vergunningen moeten ten behoeve van de uitvoering van het initiatief worden verleend¹].

Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure het besluit zal worden voorbereid en genomen en welke adviesorganen en -instanties daarbij formeel en informeel betrokken zijn. Zo is het van belang in een vroeg stadium de opvatting te kennen van het Waterschap over de ingrepen in de waterhuishoudkundige situatie, maar ook tijdig duidelijkheid te krijgen en afspraken te maken over het toe te passen beheer van de bosaanplant, de golfbaan en het deel dat voor recreatief medegebruik is bestemd. Tenslotte dient te worden aangegeven welke -in verband met het project en de milieu-effecten daarvan- relevante besluiten in een later stadium nog zullen (moeten) worden genomen.

1 Bijvoorbeeld op basis van de Wet Ruimtelijke Ordening, Ontgrondingenwet, Boswet, Hinderwet etc.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 4.1j, lid 1, onder b van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen"*.

3.1 Programma van eisen

De voorgenomen activiteit is te omschrijven als het volgens plan inrichten en beheren van een bosgebied en een golfterrein en wel zodanig dat beide gebieden in onderlinge samenhang goed kunnen functioneren.

In dat verband is het gewenst dat het MER uitgaat van een met argumenten onderbouwd programma van eisen, met inbegrip van een relatieschema en een behoeftenberekening voor de bebouwde en onbebouwde voorzieningen. Een en ander zal moeten steunen op relevante eisen en randvoorwaarden.

Bijzondere aandacht verdienen daarbij:

- voorwaarden die verbonden zijn aan het streven tot behoud van natuurlijke gegevens (natuurgebiedjes, landschap, bodemreliëf e.d.);
- voorwaarden die verband houden met bosbouwkundige doelstellingen en natuurontwikkelingsmogelijkheden;
- eisen ten aanzien van bereikbaarheid en gebiedsontsluiting ten behoeve van voetgangers en rijwielverkeer, autoverkeer en openbaar vervoer, met inbegrip van een verkeers- en parkeerprognose;
- eisen die in relatie staan tot de voormalige vuilstortplaats (waterhuishouding, isolatie, monitoring), waarbij is inbegrepen het beschrijven van aard en samenstelling van de afvalstoffen en van de (eventuele) verontreiniging van de bodem en het grondwater.

3.2 Plan van aanpak en alternatieven

3.2.1 Inrichting

Aansluitend bij het programma van eisen kan worden bepaald welke mogelijkheden het plangebied heeft voor het situeren, begrenzen en inrichten van bosgebied en golfterrein. Bijzondere aandacht verdient daarbij de noodzaak om conflicten tussen de diverse vormen van gebruik te voorkomen, ondermeer door goede zoneringen binnen het plangebied. Het plan en de planbeschrijving moeten zich in het bijzonder richten op de volgende onderwerpen:

- de situering van de golfbanen en wandelgebieden ten opzichte van elkaar en ten opzichte van ecologisch, landschappelijk en/of cultuurhistorisch waardevolle elementen;
- de ontsluiting van bosgebied en golfterrein door wegen en paden en de situering van gebouwde en ongebouwde voorzieningen, bijvoorbeeld parkeerterreinen en clubgebouwen;
- de ligging van bufferstroken en gebieden met natuurbouw;
- ruimtelijke oplossingen voor recreatief medegebruik.

De onderwerpen moeten zodanig worden voorgedragen en beschreven dat een keuze uit alternatieve mogelijkheden kan worden gedaan. Met het oog daarop is het gewenst de alternatieven te schetsen aan de hand van een gedetailleerd inrichtingsplan.

3.2.2 Uitvoering, gebruik- en beheer

Op diverse punten op het gebied van uitvoering, aanleg, gebruik en beheer kunnen maatregelen worden getroffen met voor het milieu positieve, of negatieve gevolgen. Zowel voor de bosaanplant als de golfbaan dienen de volgende aspecten voor zover van toepassing afzonderlijk te worden belicht (**go** = golfbaan, **b** = bos):

uitvoering en aanleg

- go/b** eventuele geomorfologische wijzigingen (aan te brengen hoogteverschillen);
- go** uitvoering van waterpartijen (diepte, taluds, eventuele beschoeling, onderlinge relatie);
- go** ingrepen in de bestaande waterhuishouding, alsook eventueel toe te passen drainagestelsel(s);
- go** toe te passen kunstmatige beregeningsstelsel ten behoeve van de golfbaan en driving range, alsook de herkomst van het beregeningswater;
- go/b** aard aan te brengen verharding m.n. op de parkeervoorzieningen;
- go/b** aan te brengen beplantingen;
- go/b** fasering in de aanleg;
- go/b** duur en periode² van werkzaamheden;
- go/b** te gebruiken machines en installaties.

gebruik en beheer

- go/b** randvoorwaarden waaronder beheer en exploitatie plaatsvinden;
- go/b** gemiddelde en piekbezoekersaantallen, gemiddelde en piekbezettinggraad, piekverkeersaantrekking gemotoriseerd verkeer;
- go/b** omvang en beheer van afvalstromen, m.n. huishoudelijk afvalwater en vaste afvalstoffen;
- go/b** beheer van het groen (bemesting, maaien/begrazen, bodembewerking, intensiteit beregening, gebruik van bestrijdingsmiddelen³], afspraken over de organisatie en verantwoordelijkheden met betrekking tot groenbeheer);
- go/b** de organisatie van recreatief medegebruik; regeling van openbaarheid en toegankelijkheid.

Varianten die op deze punten worden ontwikkeld, kunnen worden ingepast in een van de alternatieven, waaronder het zogenaamde meest milieuvriendelijke alternatief.

2 In sommige seizoenen is de potentiële schade voor het milieu kleiner.

3 Zie inspraakreactie nr. 3, bijlage 4.

3.3 Het meest milieuvriendelijke alternatief

Artikel 4 Ij, lid 3 van de Wabm:

"Tot de Ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast."

Het "meest milieuvriendelijke alternatief" is te omschrijven als de optimale combinatie van een milieu-vriendelijke inrichting, een milieu-vriendelijke uitvoering en beheer, alsook milieu-beschermende maatregelen ten gunste van waterhuishouding en natuurontwikkeling. Meer in het bijzonder gaat het om het volgende:

- Bestaande waarden van natuur en landschap worden zo veel mogelijk ontzien zowel in de locatiekeuze van de verschillende onderdelen, als bij inrichting, aanleg en gebruik en beheer. Met bestaande waarden wordt ook bedoeld de waarden die het terrein heeft in relatie tot de omgeving en als schakel in de ecologische infrastructuur.
- Nieuwe mogelijkheden voor natuurontwikkeling en landschapsbouw worden zo veel mogelijk aangegrepen.^{4]}
- Overlast (verkeersdruk, bodemverontreiniging, visuele hinder) van de golfbaan wordt zoveel mogelijk vermeden.
- Gestreefd wordt naar een optimale milieu-hygiënische kwaliteit.

3.4 Het nulalternatief

Ter vergelijking dient te worden beschreven wat er zou gebeuren als de voorgenomen activiteit niet zou plaatsvinden, het zogenaamde nulalternatief. De dan voorkomende situatie ten aanzien van inrichting, gebruik en beheer, dient als referentie in het MER te worden opgenomen. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met autonome ontwikkelingen (o.a. in het agrarisch ruimtegebruik en recreatief gebruik) en met activiteiten die in geldende plannen zijn vastgelegd. De beschrijving dient als basis voor de in hoofdstuk 4 gevraagde beschrijving van de bestaande situatie inclusief de autonome ontwikkeling.

4 Bijvoorbeeld het vervangen van het huidig landbouwkundig gebruik (met bemesting) door een 'schonere' vorm van grondgebruik, waardoor mesotrofe en oligotrofe micromilieus in het gebied terugkeren of worden uitgebreid. Dit laatste vereist enige jaren van beheer gericht op vershraling.

4. **BESTAANDE TOESTAND VAN HET MILIEU EN DE GEVOLGEN VOOR HET MILIEU**

Artikel 41j, lid 1, onder d van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 41j, lid 1, onder e van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

4.1 Algemeen

Bestaande toestand en autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu, en de autonome ontwikkeling daarvan als de voorgenomen activiteit niet wordt ondernomen, dient te worden beschreven voor zover van belang voor de voorspelling van de milieugevolgen die verbonden zijn aan de voorgenomen activiteit en de alternatieven. Onzekerheden dienen duidelijk te worden aangegeven. Bestaande literatuur en bestaande veldbeschrijvingen, aangevuld met eventueel te verrichten onderzoek vormen de basis voor de beschrijving van de huidige situatie.

Als studiegebied wordt aangemerkt de locatie in ruime zin en de aangrenzende gebieden die door de voorgenomen activiteit of de alternatieven kunnen worden beïnvloed. Per milieu-aspect (bodem, flora/fauna, grondwater, geluidhinder, e.d.) zal de omvang van het beïnvloedingsgebied verschillen. De beschrijving dient die gebiedsdelen te omvatten, waar meetbare of bespeurbare veranderingen in de toestand van het milieu kunnen worden verwacht ten gevolge van de voorgenomen activiteit inclusief de alternatieve oplossingen.

Gevolgen voor het milieu

Ten behoeve van de effectbeschrijving kunnen de volgende algemene richtlijnen in acht worden genomen:

- De wijze waarop de milieu-effecten bepaald en beschreven zijn, dient te worden gemotiveerd. Het gaat hierbij in het bijzonder om de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van zowel de basisgegevens, als van de gebruikte methoden voor voorspelling van milieu-effecten.
- Bijzondere aandacht moet worden besteed aan die milieu-gevolgen die per alternatief verschillen.
- Aangegeven moet worden of de effecten tijdelijk of permanent zijn; voorts of deze op de korte of lange termijn spelen en in hoeverre cumulatie van effecten kan optreden ook door activiteiten buiten het plangebied.
- Het te verwachten resultaat en de doeltreffendheid van mitigerende maatregelen om de negatieve gevolgen te beperken of te compenseren, dient te worden aangeduid.

- Naast de negatieve effecten, dient te worden aangegeven welke positieve ontwikkelingsmogelijkheden daar tegenoverstaan.

De Commissie vraagt in het MER voor de volgende aspecten van het milieu de aandacht. Hierbij zijn de aandachtspunten voor de bestaande situatie en de gevolgen kortheidshalve in één hoofdstuk ondergebracht met de volgende codering:

- h** de huidige situatie,
- a** de autonome ontwikkeling,
- g** de gevolgen.

Per paragraaf worden eerst aandachtspunten voor de huidige situatie en autonome ontwikkeling en dan voor de gevolgen behandeld.

4.2 Bodem en water

- h/a** bodemgesteldheid en geomorfologie (grondsoorten, bodemclassificatie, opbouw, ondoorlatende lagen, bestaande hoogteverschillen);
- g** gevolgen voor samenstelling en opbouw van de bodem bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, zoals ontgravingen (waterpartijen) en ophogingen (in het bijzonder ter plaatse van greens, fairways en afslagplaatsen) en het aanbrengen van gebiedsvreemde materialen.
- h/a** ten aanzien van de voormalige stortplaats: samenstelling en omvang van het gestorte materiaal, reeds aanwezige voorzieningen, omvang en verspreiding van eventuele verontreiniging door percolatiewater van de stortplaats in relatie tot de omgeving; reeds aanwezige voorzieningen ter voorkoming van vermenging van percolaat met de bodem en het grond- en oppervlaktewater;
- g** gevolgen van uit te voeren ingrepen op en rondom de voormalige stortplaats voor (het risico van) verspreiding van verontreinigingen naar bodem, grondwater⁵) en oppervlaktewater;
- g** wijze waarop rekening wordt gehouden met eventuele saneringsmogelijkheden van de stortplaats in de toekomst;
- h/a** oppervlaktewater: bovengrondse voeding, afvoerstelsel(s), aan- en afvoer, kwaliteit en stromingsrichtingen;
- h/a** geohydrologische aspecten: begrenzing van kwel- en infiltratiegebieden, standen ten opzichte van het maaiveld en variaties, grondwaterkwaliteit (minerale samenstelling, gehalten aan voedingsstoffen), stromingen van het ondiepe grondwater, grondwaterpeil en mogelijke fluctuaties (mate, frequenties);

5 Verhoging van het grondwaterpeil kan leiden tot versnelde uitloging en verspreiding van eventueel aanwezige schadelijke stoffen. Ook seizoensvariaties in de grondwaterstand spelen hierbij een rol.

g gevolgen voor de waterhuishouding bij eventuele ingrepen in de geomorfologie, maken van waterpartijen, aanbrengen van drainagestelsels, toepassen van beregening;

g kwaliteitsveranderingen in bodem, grondwater en/of oppervlaktewater door de aanleg en het gebruik en beheer van de locatie.

Bij de beschouwingen dient onderscheid te worden gemaakt tussen de periode waarin de aanleg van de golfbaan met bijbehorende voorzieningen en het bosgebied plaatsvinden, de periode daarna en het tijdstip waarop de inrichting van het totale gebied min of meer is voltooid.

4.3 Flora, vegetatie en fauna

h/a aquatische en terrestrische flora, vegetatie en fauna (bijv. zoogdieren, broedvogels, trek- en wintervogels en voedselorganismen voor deze); het voorkomen van karakteristieke vegetatietypen, soortenrijkdom, zeldzame soorten, indicatorsoorten;

h/a landschapsecologische relaties binnen het plangebied en met het omringende gebied (ecohydrologie, broed-, fourageer-, rust- en ruigebieden), de plaats van het gebied in een ecologische hoofdstructuur;

g aangeven en beoordelen van: verandering van de terrestrische en aquatische flora, fauna en belangrijke biotopen door de bestemmingsverandering of indirect als gevolg van een mogelijke verandering van de grondwaterstand, verandering van de kwel, verandering van de waterkwaliteit, het aanbrengen van afrasteringen, bemesting, gebruik van bestrijdingsmiddelen en rustverstoring (tijdens en na de aanleg en inrichting van het gebied);

g verdwijnen en ontstaan van vegetatie (typen, oppervlakten, mate van natuurlijkheid);

g effecten van betreding voor flora en fauna, met name als gevolg van recreatief medegebruik van het bosgebied vanuit de golfbaan op drukke (wedstrijd)dagen;

g beïnvloeding van ecologische relaties met het omringende gebied en gevolgen hiervan;

g effecten voor de natuur door toepassing van natuurbouw (aanleg van groen- en overgangsgebieden, de inrichting van waterpartijen en eventuele herintroductie van voor het gebied karakteristieke diersoorten in minder intensief gebruikte deelgebieden).

4.4 Landschap en cultuurhistorie

h/a beschrijven en waarderen van bestaande landschappelijke, archeologische en andere cultuurhistorische elementen in het gebied (verkavelingspatronen, open of gesloten ruimten, archeologische vindplaatsen);

h aangeven van de visueel-ruimtelijke werking van deze elementen (openheid, doorzichten, reliëf);

g aangeven hoe waardevolle elementen zonder schade zijn in te passen danwel een bijdrage aan de inrichting kunnen leveren;

g aanduiden en beoordelen van de visueel-ruimtelijke werking die het heringerichte gebied mogelijk op de omgeving zal hebben (positief en negatief).

Het verdient aanbeveling deze effecten niet alleen te beschrijven, maar ook zo goed mogelijk zichtbaar te maken met tekeningen en/of fotomontages. Bij aanwezigheid van archeologische vindplaatsen dient te worden aangegeven, welke maatregelen worden getroffen ter veiligstelling ervan.

4.5 Overige aspecten

Tot slot dient een aantal effecten te worden beschreven die niet direct in de bovengenoemde categorieën thuishoren, bijvoorbeeld:

- veranderingen in de verkeerskundige situatie, toename van de verkeersdruk in de omgeving;
- onttrekking van landbouwgronden aan hun huidige gebruik;
- effecten van de aanleg en/of uitbreiding van de riolering;
- aanwezige en toekomstige geluidniveaus op relevante plaatsen in en rondom het plangebied;
- eventuele veranderingen in de recreatieve druk op en nabij recreatieve voorzieningen elders.

Tenslotte is het van belang inzicht te geven in de veiligheidsaspecten op en rondom de golfbaan en de drivingrange in verband met slecht geslagen golfballen met name in verband met de doelstellingen inzake recreatief medegebruik.

5. VERGELIJKING VAN DE ALTERNATIEVEN

Artikel 41j, lid 1, onder f van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de Ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

In het MER dient een vergelijking te worden gemaakt tussen de alternatieven. Hierbij dienen in ieder geval het nulalternatief (als referentie), het meest milieu-vriendelijke alternatief en het voorkeursalternatief met elkaar vergeleken te worden. De vergelijking moet mede gebaseerd zijn op de -in het kader van de in hoofdstuk 2 van dit advies gevraagde- vastgestelde normen en streefwaarden van het milieubeleid.

Presentatie van de milieu-gevolgen van de verschillende aspecten van de onderscheiden alternatieven in een tabel biedt een goede basis voor een onderlinge vergelijking van de alternatieven.

Overige aandachtspunten bij dit onderdeel van het op te stellen MER zijn:

- een voorkeursvolgorde van de alternatieven per milieu-aspect;
- een beschouwing van de positieve en negatieve gevolgen van ieder alternatief en het belang daarvan voor de verschillende betrokken partijen;
- de mate waarin de initiatiefnemers bij elk van de alternatieven hun doel kunnen verwezenlijken.

Bij de vergelijking van de alternatieven kunnen de globale kostenaspecten van de in beschouwing genomen alternatieven en varianten worden betrokken. Dit is in het kader van m.e.r. echter niet verplicht.

6. LEEMTEN IN KENNIS EN INFORMATIE EN EVALUATIE ACHTERAF

Artikel 41j, lid 1, onder g van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

In het MER moet worden aangegeven welke van de gevraagde informatie niet kan worden geleverd en waardoor dit wordt veroorzaakt. Ook de betekenis van deze *leemten* voor de besluitvorming moet worden aangegeven. Daarnaast kunnen ook worden vermeld:

- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens (b.v. inventarisaties en karteringen);
- gebrek aan bruikbare voorspellingsmethoden;
- andere kwalitatieve en kwantitatieve onzekerheden met betrekking tot milieugevolgen op korte en langere termijn.

Het bevoegd gezag dient te zijner tijd een *evaluatieprogramma* op te stellen teneinde de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken. Dit evaluatieprogramma houdt rechtstreeks verband met de taak van het bevoegd gezag om de effecten op het milieu duurzaam te volgen en te kunnen voorzien in aanvullende en mitigerende maatregelen.

In het MER kan reeds in concept een dergelijk evaluatieprogramma worden opgezet. Hierbij zullen de vastgestelde leemten in kennis en informatie betrokken kunnen worden.

7

PRESENTATIE VAN HET MER

Artikel 41j, lid 1, onder h van de Wabm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting van het MER dient de belangrijkste elementen van het rapport te presenteren:

- motivering van het doel en het belang van het voornemen;
- de besluitvorming waarvoor het MER dient;
- keuze en motivering van de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven, waaronder het alternatief waarbij de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu worden toegepast;
- beschrijving van de uitgangssituatie van het milieu;
- beschrijving van de voorspelde effecten van de verschillende alternatieven;
- een vergelijkende beoordeling van de alternatieven tegen de achtergrond van normen en uitgangspunten van het milieubeleid.

De samenvatting dient voor een algemeen publiek als een zelfstandig stuk leesbaar en begrijpelijk te zijn en een goede afspiegeling te vormen van de inhoud van het MER.

Voor de overige presentatie beveelt de Commissie het volgende aan:

- het MER beknopt te houden;
- de alternatieven op kaart aan te geven en kaartmateriaal goed leesbaar te presenteren;
- eventuele afwijkingen van de richtlijnen te motiveren;
- achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzes onderbouwen) niet in het MER zelf te vermelden, maar in bijlagen op te nemen;
- een verklarende begrippenlijst (o.a. van golftermen), een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst in het MER op te nemen.

BIJLAGEN

bij het advies
voor richtlijnen voor de inhoud
van het milieu-effectrapport
Bos- en golfgebied Assen/Vries

(bijlagen 1 t/m 4)

BIJLAGE 1

Brief van het bevoegd gezag d.d. 25 maart 1991, waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen

DIENST VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEU

	Commissie voor de milieu-effectrapportage
Opzending:	26 MAART 1991
Bestemming:	317-11
Gezond:	348-1 km 3
Kopie naar:	Sc/Proo/Biob/LIS

AAN
de Commissie voor de milieu-effectrapportage,
Postbus 2345,
3500 GH UTRECHT.

Uw kenmerk: Uw brief van: Ons kenmerk: Assen:
Ald. Az Toestel: 564 No. 91031302 Datum: 25 maart 1991.
Onderwerp: startnotitie MER Verz. d.d. 25-3-'91
"bos en golf bij Assen".

Geachte commissieleden,

Hierbij doen wij u de startnotitie milieu-effectrapportage "bos en golf bij Assen" toekomen. De startnotitie hebben wij op 20 maart jl. ontvangen. Het voornemen tot aanleg van bos en een golfterrein wordt op 27 maart in de gemeente Vries en op 28 maart 1991 in de gemeente Assen op de gebruikelijke wijze gepubliceerd. Een afschrift van de publikatie hebben wij ter informatie bijgevoegd. De inspraaktermijn loopt van 2 april tot 2 mei 1991.

De activiteit zal worden ontwikkeld op het grondgebied van twee gemeenten. Met de gemeente Vries is de afspraak gemaakt, dat het gemeentebestuur van Assen in deze als coördinerend bevoegd gezag zal optreden. Contactpersonen bij de gemeente Assen voor de MER "bos en golf bij Assen" zijn de heren J.W. Leene en A. Tjarks.

Uw advies over de richtlijnen voor de MER zien wij graag binnen de wettelijk gestelde termijn tegemoet.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Assen,

, burgemeester
M.W. D. VAN AS - KLEIJWEGT

secretaris
J. DE LANG

Am. 022

DIENST VOLKSHUISVESTING,
RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEU

Postbus 860, 9400 AW Assen
Telefoon 05820-66911*

Bezoekersadres: Doerikamp 1, 9401 KN Assen
Telefax 53265, Telefax 05820-66413
Bank: B.N.G. rek.nr. 28.50.19.759
of Postbank 2244903
i.n.v. Gemeente Assen, dienst VRM/OWR

Wilt u bij beantwoording datum
en nummer van deze brief vermelden.

BIJLAGE 2

Tekst van de openbare bekendmaking

GEMEENTE ASSEN/GEMEENTE VRIES.

Milieu-effektrapport inrichting bos en golfterrein Zeijerveen.

Het voornemen bestaat om ten noord-westen van Assen op de grens van de gemeenten Assen en Vries een gebied in te richten met bos en een golfterrein. Daarbij wordt ingespeeld op de ideeën die de Struktuurschets Assen, het Landschapsstructuurplan Noord-Drenthe van Staatsbosbeheer (aanleg bos) en het Streekplan Drenthe (ontwikkeling stadsrandzone, incl. recreatief gebruik) aangeven.

Met het plan wordt gestreefd een evenwicht te verkrijgen tussen de behoefte aan recreatieve gebruiksvormen, natuurontwikkelingsmogelijkheden, de produktie van hout en de ontwikkeling van de stadsrandzone van Assen.

Initiatiefnemer voor de aanleg van het bos is het college van burgemeester en wethouders van Assen. De inrichting van het golfterrein is een initiatief van Burgleisure B.V., Lookant 2E te Driebergen.

Voor de inrichting van het bos en het golfterrein moet een milieu-effektrapport (MER) worden opgesteld. Voordat het milieu-effektrapport wordt opgesteld zullen de gemeenteraden van beide betrokken gemeenten richtlijnen vaststellen, waaraan het rapport moet voldoen. Dit zal echter pas gebeuren nadat een commissie van deskundigen (de Commissie voor de milieu-effektrapportage te Utrecht) hierover heeft geadviseerd, en nadat een ieder de gelegenheid heeft gehad opmerkingen te maken over hetgeen in het rapport aan de orde moet komen.

De initiatiefnemers hebben een startnotitie opgesteld, waarin de plannen globaal zijn opgenomen.

Van 2 april tot 2 mei 1991 zal de startnotitie "bos en golf", waarin het voornemen tot de inrichting van het bos en het golfterrein is verwoord, tijdens kantooruren ter inzage liggen in zowel het stadhuis van Assen (voorlichtingscentrum) als het gemeentehuis van Vries.

Eventuele reacties moeten voor 2 mei 1991 schriftelijk worden ingediend bij de gemeente Assen, dienst VRM, Postbus 860, 9400 AW ASSEN, onder vermelding van "MER bos en golf".

Het vorenstaande is een gezamenlijke publikatie van de gemeenten Assen en Vries.

az, 19 maart 1991.

BIJLAGE 3

Projectgegevens

Initiatiefnemer: Burgleisure b.v. te Driebergen en het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Assen

Bevoegd gezag: gemeenteraad van Assen en gemeenteraad van Vries

Besluit: wijziging van het Bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Assen en van de gemeente Vries

Activiteit: Aanleg van een bosgebied en een golfbaan met 3 x 9 holes en bijbehorende voorzieningen op een terrein van ca. 200 ha. in het gebied Zeijerveen. Het gebied, dat nu nog een agrarische bestemming heeft, is gelegen direct ten noord-westen van Assen, grenzend aan de A28, deels in de gemeente Assen en deels in de gemeente Vries.

Stand van zaken: de openbare bekendmaking van het voornemen vond plaats op 27 en 28 maart 1991. Op 15 april 1991 bracht de werkgroep van de Commissie m.e.r. een bezoek aan de locatie en wisselde zij van gedachten met vertegenwoordigers van het bevoegd gezag en de initiatiefnemer. Overleg met de initiatiefnemer en het bevoegd gezag naar aanleiding van het concept van het advies voor richtlijnen vond plaats op 23 mei 1991.

Samenstelling van de werkgroep:

drs. R. van Diggelen (adviseur)

ir. A.D. Maier (adviseur)

dhr. W.A.S. van Meel

ir. K.H. Veldhuis (voorzitter)

Secretaris van de werkgroep: drs. R.L.J.M. Klerks

BIJLAGE 4

Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	910403	N.V. Nederlandse Gasunie	Deventer	910410
2.	910406	L. Ardon	Zeijerveen	910418
3.	910415	Gemeente Vries	Vries	910418
4.	910425	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	910503
5.	910506	Rijksplanologische Dienst, Inspectie van de ruimtelijke ordening in de provincie Groningen, Friesland en Drenthe	Groningen	910513
6.	910426	Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe	Assen	910508
7.	910507	Zuiveringsschap Drenthe	Assen	910515
8.	910501	Landbouwschap, Gewestelijke raad voor Drenthe	Assen	910515
9.	910514	Directeur Landbouw, Natuur en Openluchtrecreatie in de provincie Drenthe	Assen	910517
10.	910501	ir. S. Bakker-Weenink	Zeijerveen	910521